

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานโรงไฟฟ้าพลังชีวมวล A” ครั้งนี้ มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอยู่หลายทฤษฎี แต่ผู้ศึกษาเลือกศึกษาในประเด็นของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่สามารถอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานและการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 ความปลอดภัยในการทำงาน
 - 1.2 อุบัติเหตุจากการทำงาน
 - 1.3 สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ
 - 1.4 โรคจากการทำงาน
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน
3. ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความปลอดภัยในการทำงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2540, น. 1-2) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ความปลอดภัยในการทำงาน” ที่ใช้ในประเทศไทยว่ามีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Occupational Safety and Health” หมายถึง ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทั้งหลาย ซึ่งผู้ประกอบอาชีพ หรือผู้ใช้แรงงาน อาจทำงานในอุตสาหกรรม ก่อสร้าง ขนส่ง เหมืองแร่ ป่าไม้ ประมง พาณิชยกรรม เกษตรกรรม หรืออาชีพอื่นใด ดังนั้น คำว่า “ความปลอดภัยในการทำงาน” จึงอาจใช้แทนคำว่า “ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย” ได้

สำหรับความปลอดภัยในการทำงาน ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

เบิร์ต และ เกอร์เมน (อ้างถึงใน วีริศ จิรไชยภาส, 2541, น. 16) ได้นิยามว่า ความปลอดภัย หมายถึง ปราศจากอุบัติเหตุ หรือสภาพที่ปลอดจากความเจ็บปวด บาดเจ็บ หรือสูญเสีย แต่หากนิยามตามหน้าที่แล้ว ความปลอดภัย คือการควบคุมความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นนิยามที่สัมพันธ์กับ การบาดเจ็บ เจ็บป่วย ความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการเสียหายต่อกระบวนการผลิต รวมถึงการป้องกันอุบัติเหตุ และควบคุมความสูญเสียอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด จะเห็นได้ว่า นิยามของเบิร์ต และ เกอร์เมน จะมุ่งเน้นถึงการเกิดอุบัติเหตุในแง่ของการควบคุมและป้องกันการสูญเสียต่าง ๆ ที่เกิดจากอุบัติเหตุเป็นสำคัญ

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2537, น. 156) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความปลอดภัย หมายถึง สภาวะการณ์ที่ปราศจากภัย หรือพินภัย รวมถึงการปราศจากอันตราย การบาดเจ็บ ความเสี่ยงภัย หรือการสูญเสีย เสียหาย ซึ่งความปลอดภัยนี้สามารถดำเนินการได้ โดยใช้หลักการป้องกันอุบัติเหตุอันตรายในสถานประกอบการเบื้องต้น อันได้แก่ หลักการ 3E หรือ การควบคุมทางวิศวกรรม (Engineering) การให้ความรู้ (Education) และการบังคับ (Enforcement)

รายละเอียดของการใช้หลัก 3E คือ

1. การควบคุมทางวิศวกรรม (Engineering) ได้แก่ การนำความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์มาใช้ในการออกแบบอาคาร เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับลักษณะการทำงานและสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ หรือลดอันตรายจากการเกิดอุบัติเหตุลงได้ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานทั้งการออกแบบแสงสว่าง การควบคุมเสียง ความร้อน ฝุ่นสารเคมีต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับที่มีความปลอดภัยตามมาตรฐานหรือตามที่กฎหมายกำหนด

2. การให้ความรู้ (Education) การให้ความรู้หรือการส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจถึงภัยอันตรายในกระบวนการผลิตที่เกี่ยวข้อง และสามารถปฏิบัติงานอย่างถูกต้องปลอดภัย รวมถึงสามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ทั้งต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงานและเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี โดยใช้การฝึกอบรม การสนทนาความปลอดภัย (Safety Talk) การออกเสียงตามสาย การจัดนิทรรศการรณรงค์ ความปลอดภัย เป็นต้น

3. การบังคับ (Enforcement) ได้แก่ การออกกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ หรือวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐาน เพื่อควบคุมและบังคับให้มีการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยภายใต้

สภาพแวดล้อมที่ถูกต้องตามมาตรฐาน รวมถึงการนำเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในส่งเสริม จูงใจและบังคับให้ผู้ปฏิบัติงานมีความตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สุรพล พยอมแย้ม (2541, น. 286) ให้ความหมายของคำว่า ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ ขัดขวาง ซึ่งอุปสรรคนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ อุปสรรคที่ทราบและคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าตามข้อมูลที่มีอยู่ และอุปสรรคที่ไม่คาดคิดและมีได้ควบคุมไว้ก่อน อุปสรรคประเภทหลังนี้เรียกรวม ๆ กันว่า “อุบัติเหตุ (accident)”

วัตถุประสงค์ของงานความปลอดภัยในการทำงาน

คณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การแรงงานระหว่างประเทศและองค์การอนามัยโลก (อ้างถึงใน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2540, น. 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของงานความปลอดภัยในการทำงานไว้ดังนี้

1. เพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงานมิให้ทำงานที่มีความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย
2. จัดให้ผู้ใช้แรงงานได้ทำงานในสภาพแวดล้อม การทำงานที่เหมาะสมกับสภาวะของร่างกายและจิตใจ
3. ส่งเสริม และธำรงไว้ซึ่งสุขภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคมของผู้ใช้แรงงานในทุกกลุ่มอาชีพที่สมบูรณที่สุด
4. ป้องกันมิให้ผู้ใช้แรงงานมีสุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมหรือเกิดความผิดปกติอันเนื่องมาจากสภาพการทำงานต่าง ๆ

อุบัติเหตุจากการทำงาน

คำว่า “อุบัติเหตุ” “อุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ” หรือ “อุบัติเหตุจากการทำงาน” มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2540, น. 1) ให้ความหมายของคำว่าอุบัติเหตุจากการทำงาน ว่าหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่ได้คาดคิด และไม่ได้ควบคุมไว้ก่อนในที่ทำงาน แล้วมีผลทำให้คนเกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต และอาจทำให้ทรัพย์สินเสียหายได้

เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์ และ ชัยยะ พงษ์พานิช (อ้างถึงใน วีริศ จิรไชยภาส, 2541, น. 19) นิยาม อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาดคิด ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น ไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และไม่สามารถควบคุมได้ เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดผลเสียหายหลายประการ เช่น การบาดเจ็บต่อร่างกายและจิตใจ พิกการ ทุพพลภาพ ตาย เสียทรัพย์สิน เวลา และเงินทอง เป็นต้น

สมชาย คุ่มพล (อ้างถึงใน วีริศ จิรไชยภาส, 2541, น. 19) ให้ความหมายของ อุบัติเหตุ ว่าหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังผลให้ขบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้และดำเนินงานไปต้องหยุดชะงักหรือขัดข้องไม่ราบรื่น ทำให้ประสิทธิภาพของการผลิตลดลงและทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น (ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น) ขวัญและกำลังใจของพนักงานเสีย และอาจเป็น ต้นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุที่ร้ายแรงได้ ถ้าไม่รีบแก้ไขให้เรียบร้อยก่อน ดังนั้น จำต้องมีการวางแผน และควบคุมขึ้น อุบัติเหตุบางครั้งมีการบาดเจ็บ และบางครั้งการบาดเจ็บก็ไม่เกิดขึ้น โดยทั่วไป แล้วอุบัติเหตุจะต้องก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่บุคคล หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินเสมอ

ณรงค์ ณ เชียงใหม่ (2525, น. 88) กล่าวว่า อุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่คาดฝันและมีผลกระทบกระเทือนต่อการทำงาน โดยต้องทำให้งานหยุดชะงัก เครื่องมือ เครื่องจักรชำรุดเสียหาย ผลผลิตก็ตกต่ำ ราคาต้นทุนของสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ทางด้านตัวผู้ประสบ เหตุอาจจะรอดได้อย่างหวุดหวิด หรือบาดเจ็บ หรือพิการ หรือถึงเสียชีวิตได้

จิตต์ เหมะจุฑา (2515, น. 7) ให้ความหมายของคำว่า อุบัติเหตุจากการทำงาน (Occupational Accident) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและมีได้ควบคุมไว้ก่อน โดยการออกแรงกระทำหรือแรงโต้ตอบของวัตถุ สิ่งของ บุคคลหรือการแผ่รังสี เป็นผลให้เกิด การบาดเจ็บหรือน่าจะเกิดการบาดเจ็บเพราะเหตุนี้ ซึ่งอาจจะเป็นเพียงทำให้เครื่องจักรเครื่องมือ เสียหายหรือทำให้ผู้ประสบอุบัติเหตุรอดได้อย่างหวุดหวิด หรือบาดเจ็บเล็กน้อย พิกการหรือถึงแก่ ชีวิตได้

ธชพร เทชะศิลป์ (2542, น. 13) ให้ความหมายของคำว่า อุบัติเหตุจากการทำงาน ว่าหมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดไม่ได้ตั้งใจให้เกิดในขณะที่กำลังปฏิบัติงานทั้งจาก บุคคลและสภาวะอื่น ๆ เป็นผลให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ ตั้งแต่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เล็กน้อยจนถึงพิกการ หรือเสียชีวิตและก่อให้เกิดความสูญเสียเวลาและทรัพย์สินของบุคคล ครอบครัว นายจ้าง ชุมชนและประเทศชาติ

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ ได้แก่

1.1 ความผิดพลาดของการจัดการ เช่น ไม่มีการสอนหรืออบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย ไม่มีการบังคับให้ปฏิบัติงานตามกฎหมายความปลอดภัย ไม่มีการวางแผนและเตรียมงานด้านความปลอดภัยไว้ ไม่มีการแก้ไขจุดอันตรายต่าง ๆ และไม่มีการจัดหาอุปกรณ์ความปลอดภัยให้กับผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

1.2 สภาวะทางด้านจิตใจของคนงานไม่เหมาะสม เช่น มีอารมณ์อ่อนไหวง่ายหรือซึมเศร้า มีทัศนคติไม่ถูกต้องในเรื่องความปลอดภัย ขาดความตั้งใจ ขาดความระมัดระวังในการทำงาน ตกใจง่าย สมอจะมีปฏิกิริยาในการสั่งงานช้า มีความวิตกกังวล เครียด เป็นต้น

1.3 สภาวะทางด้านร่างกายของคนงานไม่เหมาะสม อ่อนเพลียมาก ภูหนวกลายตาไม่ดี ร่างกายเจ็บป่วยไม่เหมาะกับการทำงานความพิการ เป็นต้น

สาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวนี้ จะเป็นตัวเหตุที่สำคัญที่จะโยงหรือนำไปสู่การเกิดสาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุ

2. สาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ มีอยู่ 2 สาเหตุใหญ่คือ

2.1 การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act) หมายถึง การกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงาน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ จากสถิติของการเกิดอุบัติเหตุพบว่า ร้อยละ 88 ของอุบัติเหตุ เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ การใช้เครื่องมือเครื่องจักรโดยพลการ หรือไม่ใช่น้ำที่ การทำงานเร็วเกินควรซ่อมแซมปรับแต่งเครื่องจักรโดยไม่หยุดเครื่อง ไม่ปฏิบัติตามคำเตือนต่าง ๆ ล้อเล่นในขณะที่ทำงาน ใช้เครื่องมือชำรุด หรือใช้ไม่ถูกวิธี ยกเคลื่อนย้ายวัสดุไม่ถูกวิธี และไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

2.2 สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) เป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงาน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ พบว่าประมาณร้อยละ 10 ของอุบัติเหตุเกิดขึ้นเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้ ไม่มีครอบหรือเซฟการ์ดส่วนของเครื่องจักรหรือสิ่งใดที่เป็นอันตราย เครื่องจักร เครื่องมือออกแบบมาไม่เหมาะสม บริเวณพื้นที่ทำงานลื่น ขรุขระ สถานที่ทำงานสกปรกกรุงรัง วางอุปกรณ์ไม่เป็นระเบียบ มีวัสดุสิ่งของกีดขวางทางเดิน กองวัสดุอยู่สูงเกินไป การจัดเก็บสารเคมี สารไวไฟไม่เหมาะสม แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่มี

การจัดระบบระบายอากาศที่ดี ไม่มีระบบเตือนภัยที่เหมาะสม เป็นต้น (ชัยยุทธ ขวาลิตนิกุล อ้างถึงใน วีรศ จิรไชยภาส, 2541, น. 26)

โรคจากการทำงาน

โรคจากการทำงาน โรคจากการประกอบอาชีพ หรือ โรคอันเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับการทำงาน (Work-Related Diseases) นั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2540, น. 1) ให้ความหมายไปในแนวทางเดียวกันว่า หมายถึง การป่วยของคนงาน พนักงาน ข้าราชการ ลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงาน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำงานในสถานที่ทำงาน

ทวิสุข พันธุ์เพ็ง (2539, น. 25) อธิบายถึง โรคจากการประกอบอาชีพ หมายถึง โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีสาเหตุหลักมาจากการสัมผัสสิ่งคุกคาม หรือ สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม โดยที่อาการของความเจ็บป่วยนั้น ๆ อาจเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงาน หรือหลังจากการทำงานเป็นเวลานาน เช่น โรคพิษตะกั่ว โรคซิลิโคซิส โรคพิษสารตัวทำละลาย โรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพ และการบาดเจ็บจากการทำงาน ส่วนโรคที่เกี่ยวข้องกับการทำงานนั้น หมายถึง โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีสาเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับงาน เป็นปัจจัยหนึ่งของการเกิดโรค ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม ลักษณะท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้อง สภาพของงานที่ต้องปฏิบัติไม่เหมาะสม โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานอาจจะเป็นสาเหตุเริ่มต้นหรือทำให้อาการรุนแรงมากขึ้น เช่นโรคกระเพาะอาหาร โรคหัวใจขาดเลือด โรคทางเดินหายใจอุดตันเรื้อรัง โรคความดันโลหิตสูง การบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ เป็นต้น

โรคจากการทำงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2540, น. 8) หรือ โรคจากการประกอบอาชีพ หรือในประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรียกว่า โรคซึ่งเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับการทำงานนี้ บางโรคอาจจะปรากฏอาการอย่างเฉียบพลัน เนื่องจากการได้รับสิ่งที่ทำให้เกิดโรคนั้นทีละน้อย ๆ เป็นเวลานานหลายเดือนหรือหลายปี ซึ่งเมื่อป่วยด้วยโรคจากการทำงานส่วนใหญ่แล้ว จะมีความรุนแรงสูง และไม่อาจรักษาให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้ และเป็นจำนวนมากที่มีความรุนแรงถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต เช่น โรคแพ้พิษตะกั่ว แมงกานีส โลหะหนักต่าง ๆ โรคปอดฝุ่นทราย โรคปอดฝุ่นฝ้าย โรคปอดชาวนา โรคปอดใยหิน มะเร็งปอด มะเร็งผิวหนัง เป็นต้น

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2540, น. 4-5) แบ่งองค์ประกอบของการเกิดโรคจากการทำงาน ดังนี้

1. สิ่งที่ทำให้เกิดโรค หมายถึง สาเหตุที่สำคัญของการเกิดโรคจากการทำงาน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1.1 ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ ความร้อนสูง หรืออุณหภูมิต่ำเกินไป เสียงดัง ความสั่นสะเทือน แสงจ้าหรือมืดเกินไป รังสีชนิดแตกตัว เป็นต้น

1.2 ปัจจัยทางเคมี ได้แก่ สารเคมีที่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของฝุ่น อนุภาค เส้นใย ไอระเหย พุ่มโลหะ ละออง ก๊าซ หรือตัวทำละลายต่าง ๆ เช่น ฝุ่นทราย ฝุ่นใยหิน ไอตะกั่ว ไอปรอท ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไอ กรด-ด่าง และสารเข้าสู่ร่างกายได้ตั้งแต่การสูดดมสาร การกินเข้าสู่ระบบทางเดินอาหาร หรือถูกดูดซึมทางผิวหนัง ซึ่งจะเป็นอันตรายมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับ ชนิดของสารที่ได้รับ ปริมาณสารที่ได้ และระยะเวลาที่สัมผัสสาร

1.3 ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ การติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา ปรสิต จากการทำงานงานโดยตรง หรือ ผ่านทางสัตว์ซึ่งติดเชื้อมาและแพร่สู่คนได้ และรวมถึงการหายใจเอาฝุ่น เส้นใยจากพืช เช่น ฝุ่นฝ้าย ฝุ่นขนอ้อย ที่มีเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย

1.4 ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมในการทำงาน ได้แก่ สภาพฐานะทางครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ ทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับการทำงาน เช่น การย้ายถิ่นจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม การทำงานเป็นกะ การทำงานล่วงเวลา การทำงานซ้ำซาก ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและนายจ้าง สภาพสถานที่ทำงาน และเกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

2. ลักษณะของบุคคล จะมีความเกี่ยวข้องกับการตอบสนองต่อการเกิดของโรคแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น

2.1 อายุ-คนที่อายุน้อย หรืออายุมาก ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วยได้ง่ายกว่าคนในวัยหนุ่มสาว ซึ่งมีความทนต่อการเกิดโรคได้สูงกว่า

2.2 เพศ-จะมีผลต่อการเกิดโรคจากการทำงานบางชนิด เช่น เพศหญิงจะมีโอกาสป่วยด้วยโรคโลหิตจางจากการรับสารตะกั่วได้ง่ายกว่าเพศชาย

2.3 พื้นฐานสุขภาพ-คนที่มีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ แข็งแรงจะสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนที่สุขภาพร่างกายและจิตใจที่อ่อนแอ

2.4 ความรู้และการศึกษา-มีความเชื่อกันว่า คนที่มีความรู้หรือมีการศึกษาที่ดีจะมีแนวโน้มที่จะระวังป้องกัน รักษาสุขภาพของตนได้ดีกว่าคนที่ขาดความรู้ หรือมีการศึกษาต่ำ

2.5 ความไวต่อการตอบสนอง (Sensitivity) คนแต่ละคนจะมีความไวในการตอบสนองของร่างกายต่อสารเคมีแตกต่างกันไป บางคนอาจจะไวต่อการสัมผัสมาก ในขณะที่บางคนสามารถทน หรือไม่มีการตอบสนองต่อสารเคมีชนิดเดียวกัน

3. สภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นองค์ประกอบที่อาจจะสนับสนุนให้เกิดโรคได้เร็วขึ้นหรือชะลอ หรือลดความรุนแรงของโรคลงได้ เช่น

3.1 ความสะอาดของสถานที่ทำงาน

3.2 การระบายอากาศที่ดี จะช่วยลดปริมาณความเข้มข้นของสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคแพร่กระจายสู่บุคคลอื่นได้

3.3 พื้นที่หรือสถานที่ทำงาน หากพื้นที่ที่ปฏิบัติงานน้อยหรือคับแคบเกินไป จะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน มีโอกาสที่จะได้รับสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคได้มากยิ่งขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน

กิตติกุล เสาร์ธณี (2533, น. 499) ได้กล่าวถึง การส่งเสริม ความปลอดภัยในสถานประกอบการ ว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมเจตคติ จิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจของพนักงานทุกระดับ คือตั้งแต่ฝ่ายจัดการ หัวหน้างาน พนักงาน จนถึงลูกจ้างทั่วไป นั่นคือ เมื่อผู้บริหารทุกระดับมีจิตสำนึก และความรับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน และถือปฏิบัติเช่นเดียวกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ แล้ว ก็คาดได้ว่าพนักงานระดับปฏิบัติการจะได้รับการคุ้มครองดูแลทั้งทางด้านการป้องกันอุบัติเหตุ และส่งเสริมสุขภาพอนามัย และในอันดับต่อไปจะต้องพยายามส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีจิตสำนึก และเจตคติตลอดจนความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย และร่วมมือกันในการดูแลให้สถานที่ปฏิบัติงานนั้นมีความปลอดภัย บุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานก็คือ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานนั่นเอง

การส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานมีขอบเขตที่กว้าง นอกเหนือจากการป้องกันโดยตรง โดยอาศัยหลักการทางวิศวกรรมแล้ว ยังต้องเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเร่งเร้าให้เกิดความรู้และการเข้ามามีส่วนร่วม ความตระหนักในประโยชน์ของความปลอดภัย ซึ่งเป็นวิธีการทางด้านจิตวิทยา

การที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานได้ จะต้องมีการติดต่อสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บังคับบัญชา และพนักงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเป็นผู้ประสานในระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยทั่วไปแล้วการดำเนินงานส่งเสริมงานความปลอดภัยสามารถทำได้ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในการทำงาน
2. การจัดประชุมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน
3. การให้การศึกษาในเรื่องความปลอดภัย ทั้งการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน และเมื่อเข้าทำงานแล้ว เพื่อเพิ่มเติมความรู้อย่างต่อเนื่อง
4. การประกวดความปลอดภัย เช่น การแข่งขันการลดอุบัติเหตุ การประกวดความสะอาด ประกวดคำขวัญด้านความปลอดภัย
5. โครงการรณรงค์ในเรื่องความปลอดภัย เช่น รณรงค์การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล การจัดสัปดาห์ความปลอดภัย
6. การส่งเสริมความปลอดภัยจากความคิดเห็นของพนักงาน เพื่อการป้องกันอุบัติเหตุ และปรับปรุงสภาพการทำงาน

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน

ฐิติพร ร่มไทร (2524, น. บทคัดย่อ อ้างถึงใน ธชพร เทชะศิลป์, 2542, น. 43) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาทางระบาดวิทยาของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการของจังหวัดสมุทรปราการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ ประสบการณ์การทำงาน รายได้ต่อเดือนของผู้ประสบอุบัติเหตุ ขนาดของสถานประกอบการ เวลาและเดือนที่ประสบอุบัติเหตุ ผลการศึกษพบว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นพบมากในวัยหนุ่ม (20-29 ปี) และมีแนวโน้มลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น เกิดขึ้นกับคนงานเพศชายมากกว่าคนงานเพศหญิง ส่วนใหญ่เกิดกับคนงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย และกลุ่มคนงานที่มีรายได้น้อยประสบอุบัติเหตุสูงกว่าคนงานที่มีรายได้ต่อเดือนมาก และส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัยมากที่สุด

สงวนศรี แต่งบุญงาม และคณะ (2533, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “สภาวะผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และมารักษาที่โรงพยาบาลบางปะกง

อ. บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงสภาวะของคณงานที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอบางปะกง สภาวะที่สัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ และลักษณะงานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นคณงานที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และมารักษาที่โรงพยาบาลบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 80 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โสด อายุระหว่าง 15-24 ปี และ 25-34 ปี ตามลำดับ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา รายได้เฉลี่ย 100 บาท/วัน และ 4,015 บาท/เดือน มีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบจำนวน 1-3 คน มีร้อยละ 41.25 แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ที่ไม่มีภาระรับผิดชอบ และมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นแรงงานที่ย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด มีใช้แรงงานในจังหวัดฉะเชิงเทราเอง

ลักษณะงานที่พบเป็นลักษณะของกิจการที่ผลิตเกี่ยวกับหม้อแปลงไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตลวดเหล็ก ท่อทองแดง เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ แผนกที่พบอุบัติเหตุส่วนใหญ่เป็นแผนกงานที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตที่ต้องใช้เครื่องจักรกลในการทำงาน อุบัติเหตุที่พบจะเป็นอันตรายที่เกิดขึ้นบริเวณนิ้วมือของคณงาน หน้าที่ที่พบอุบัติเหตุส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ในการคุมเครื่องจักร การประกอบชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ หน้าที่ช่างตัดเหล็ก ช่างเชื่อมเหล็ก เป็นต้น ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่เป็นเวลาใกล้พักงาน หรือ เวลาเลิกงาน คือ เวลา 11.01-12.00 น. และ 16.01-17.00 น.

ส่วนสภาวะที่สัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุ พบว่า เกิดขึ้นทั้งในด้านของตัวคณงาน และด้านของโรงงานอุตสาหกรรม ในด้านของตัวคณงานพบว่าการเร่งทำงาน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงงาน มีความประมาทเลินเล่อในการทำงาน และพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่วนในด้านของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่ามีลักษณะงานที่มีเสียงดัง ฝุ่นควันที่ก่อให้เกิดความรำคาญ เครื่องจักร เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานไม่ได้ตรวจสอบคุณภาพ และไม่มีที่กั้นป้องกันอันตราย ให้แก่คณงาน นอกจากนี้ยังพบว่า อายุการทำงานของคณงานมีน้อย มีการทำงานเฉลี่ยประมาณ 5 เดือน และคณงานส่วนใหญ่ที่พบเป็นผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน

จุฑาพนิต กลิ่นเฟื่อง (2534, น. 113-114 อ้างถึงใน ธชพร เทชะศิลป์, 2542, น. 42) ศึกษาเรื่อง “เปรียบเทียบการบริหารงานความปลอดภัยในสถานประกอบการผลิต” โดยศึกษาสถานประกอบการ 111 แห่งในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงพบว่า จำนวนร้อยละ 50.5 ไม่มีการกำหนดนโยบายความปลอดภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และร้อยละ 55.9 ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยโดยตรงขึ้นในสถานประกอบการ บางแห่งแฝงไว้กับ

หน่วยงานอื่น และไม่ระบุขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานไว้ร้อยละ 49.5 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากความปลอดภัยด้วย ซึ่งเป็นเหตุให้การบริหารงานความปลอดภัยในสถานประกอบการไม่มีประสิทธิภาพในส่วนของการดำเนินการจัดหาสารอาชีวอนามัยเพื่อเผยแพร่ความรู้ความปลอดภัยในสถานประกอบการต่าง ๆ จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้การจัดกิจกรรมเพื่อความปลอดภัยต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากนายจ้างมากนัก สรุปได้ว่ามีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารยังขาดความจริงจังที่จะผลักดันเรื่องความปลอดภัยให้เกิดมีขึ้นในสถานประกอบการ ประการที่สองคือ ลูกจ้างไม่ให้ความร่วมมือที่จะสร้างความปลอดภัย หรือเกิดจากการต่อต้าน เพราะเห็นว่าไม่ใช่สิ่งที่พวกเขาเรียกร้อง โดยเข้าใจว่าการที่ผู้บริหารยอมเสียเงิน เสียเวลา หรือบางครั้งจะรับการผลิตชั่วคราวเพื่อสร้างความปลอดภัยนั้น เป็นการเบียดบังโอกาสที่ลูกจ้างจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น

ภูษิต เกียรติศิคุณ (2535, น. 53-61) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม 5ส และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ” โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ อายุงาน จำนวนบุตร และระดับการศึกษา กับค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย พบว่า พนักงานที่มีอายุมาก อายุงานมาก และมีจำนวนบุตรมาก มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยน้อยกว่า พนักงานที่มีอายุน้อย อายุงานน้อย และมีจำนวนบุตรน้อย สำหรับระดับการศึกษาของพนักงานนั้น มีผลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัย โดยพนักงานที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยมากกว่าพนักงานจบระดับมัธยม และมากกว่าพนักงานที่จบระดับประถมศึกษา

สมถวิล เมืองพระ (2538, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมอนามัยของพนักงานในระดับปฏิบัติการ เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีอุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ เขตอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมอนามัยของพนักงานในระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานและการป้องกัน ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ลักษณะรายได้ ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ระยะเวลาการทำงาน ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานและการป้องกัน พบว่า พนักงานในระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากโลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์ มีพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกัน

อุบัติเหตุเนื่องจากการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่จากการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการประกอบการสัมภาษณ์กลับพบว่า คนงานในระดับปฏิบัติการมีพฤติกรรมละเลยในการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล สุขนิสัย และการดูแลตนเอง คนงานในระดับปฏิบัติการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-26 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพโสด มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกและพักอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง และส่วนใหญ่ทำงานในตำแหน่งลูกจ้างซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ส่วนใหญ่ทำงานเป็นกะในจำนวนดังกล่าว เกินกว่าครึ่งหนึ่งทำงานกะเช้า (7.00-16.00 น.) เกินกว่าครึ่งหนึ่งไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานและการอบรมมาก่อน แต่เมื่อเข้าทำงานแล้วก็ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับโรงงาน ค่าจ้าง ค่าชดเชย สวัสดิการ และการปฏิบัติงานเพื่อหลีกเลี่ยงอันตราย และคนงานกว่าครึ่งหนึ่งเคยประสบอุบัติเหตุจากการทำงานโดยมีสาเหตุมาจากเครื่องจักรอยู่ในสภาพไม่ดีเท่าที่ควร ไม่พร้อมหรือชำรุด

การศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะ และการรับรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุจากการทำงานและการป้องกัน พบว่า คนงานในระดับปฏิบัติการ ส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะ และการรับรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุจากการทำงานและการป้องกันอยู่ในระดับดี ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ ระยะเวลาของการทำงานในแต่ละวัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ได้แก่ อายุ ลักษณะของรายได้ ลักษณะของงานที่ทำ (งานกะ) ระยะเวลาการทำงาน และจำนวนวันหยุดต่อสัปดาห์

ส่วนความรู้และการรับรู้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานและไม่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานแต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัยในด้านการใช้เครื่องป้องกันอันตราย และการรับรู้ทางด้านความเชื่อของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอนามัย การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและพฤติกรรมอนามัย

ธชพร เทศะศิลป์ (2542, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความปลอดภัยในการทำงานของคนงานที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลศิริราช” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุบัติการณ์และลักษณะการประสบอันตราย และการเจ็บป่วยจากการทำงานของคนงานที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศิริราช โดยศึกษาจากคนงานใน 5 หน่วยงานของโรงพยาบาลศิริราช ได้แก่ คนงานหอผู้ป่วย ฝ่ายโภชนาการ งานบริการผ้า หน่วยเวชภัณฑ์

ปลอดภัย หน่วยรักษาความสะอาดและกำจัดขยะ จำนวน 297 คน และหัวหน้าหน่วยงานจำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า คนงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-45 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพเป็นลูกจ้างประจำ ไม่เคยได้รับความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ก่อนเข้าทำงานในโรงพยาบาลศิริราช และไม่เคยได้รับคำแนะนำงานอันตรายที่อาจเกิดจากการทำงานและวิธีป้องกันก่อนเริ่มทำงาน แต่ได้รับคำแนะนำดังกล่าวรวมทั้งคำแนะนำการใช้เครื่องป้องกันอันตรายหลังจากเข้าทำงานแล้ว โดยส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากหัวหน้างาน คนงานประสบอันตรายจากการทำงานร้อยละ 69.4 อุบัติเหตุที่เกิดสูงสุดคือ การถูกของมีคมบาดหรือทิ่มแทง อาการบาดเจ็บส่วนใหญ่เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย การบาดเจ็บรุนแรงเกิดขึ้นในอุบัติเหตุจากการลื่นล้มหรือสะดุดสิ่งของในที่ทำงานหนักมากที่สุด คนงานส่วนใหญ่ ไม่เคยเจ็บป่วยหรือเกิดโรคที่แพทย์วินิจฉัยว่าเกิดจากการทำงานหรือเกี่ยวข้องจากการทำงาน แต่มีอาการเจ็บป่วยทางกระดูก กล้ามเนื้อ และเส้นเอ็นอักเสบเนื่องมาจากการทำงาน ร้อยละ 76.1 อาการที่พบมากที่สุด คือ อาการปวดหลัง คนงานส่วนใหญ่ใช้เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ในการทำงาน เครื่องป้องกันอันตรายที่ใช้มากคือ ถุงมือและผ้าปิดจมูก คนงานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทั่วไปเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน แต่มีทัศนคติและการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับดี การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า หน่วยงานขาดการควบคุมความปลอดภัยในการทำงาน มีการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานเพียงเล็กน้อย

อภิรดี รักดีเจริญ (2548, น. บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การประสบอันตรายจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประสบอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการทำงานของบุคลากร การเปรียบเทียบการประสบอันตรายจากการทำงานของบุคลากรแผนกต่าง ๆ และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยของบุคลากรในโรงพยาบาล โดยศึกษาจากบุคลากร 5 หน่วยงาน ในโรงพยาบาลกลาง ได้แก่ ฝ่ายการพยาบาลเฉพาะแผนกผู้ป่วยพยาบาลและคนงานประจำหอผู้ป่วย ห้องปฏิบัติการชันสูตรโรคและเพาะเชื้อ งานซักฟอก งานเวชภัณฑ์ปลอดภัย และงานซ่อมบำรุง รวมทั้งสิ้น 314 คน และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหัวหน้าแผนก จำนวน 5 คน

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ทำงานในแผนกผู้ป่วยพยาบาลและคนงานประจำหอผู้ป่วย และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานระหว่าง 6-10 ปี บุคลากรมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและการป้องกันอุบัติเหตุ และการติดเชื้อโรคจากการทำงานโดยรวมในระดับมาก เช่นเดียวกับการปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุและ

การเจ็บป่วยจากการทำงาน พบว่า บุคลากรเกือบทุกแผนกมีการปฏิบัติในระดับดี แสดงให้เห็นว่า บุคลากรแต่ละแผนกมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนด้านความปลอดภัยในแต่ละเรื่องต่างกัน บุคลากรแผนกผู้ช่วยพยาบาลและคนงานประจำหอผู้ป่วย มีการปฏิบัติตนในระดับไม่ดีในเรื่อง การใช้เครื่องป้องกันอันตราย เช่น ถุงมือ ผ้าปิดจมูก เพราะรู้สึกทำงานไม่คล่องตัว บุคลากร ประสบอุบัติเหตุในลักษณะต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ การลื่นล้ม สิ่งของหล่นใส่มากที่สุด รองลงมา คือโดนของมีคมบาด โดยพบว่าบุคลากรแผนกห้องปฏิบัติการชันสูตรโรคและเพาะเชื้อถูกอุปกรณ์ เครื่องมือกระแทกหรือหนีบ และถูกเข็มหรือของแหลมคม ทิ่มแทงมากที่สุด และบุคลากรแผนก งานเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ ประสบอุบัติเหตุจากสารเคมี โดยถูกสารเคมีหกใส่มากที่สุด บุคลากร ส่วนน้อยเจ็บป่วยรุนแรงจนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลโดยบุคลากรเจ็บป่วยเรื่องการปวด กล้ามเนื้อหลังและคอมากที่สุด รองลงมาคือ การปวดข้อเข่า ปวดขาและข้อเท้า โดยส่วนมากเป็น บุคลากรในแผนกเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ ฝ่ายการพยาบาลและงานซ่อมบำรุง

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการประสบอันตรายจากการทำงาน พบว่า บุคลากรแผนกผู้ช่วยพยาบาลและคนงานประจำหอผู้ป่วย ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานและมี อาการเจ็บป่วยจากการติดเชื้อโรคมากที่สุด ส่วนบุคลากรแผนกงานซ่อมบำรุงมีอาการเจ็บหรือ ปวดกล้ามเนื้อมากที่สุด ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ แผนกงานที่ทำ ความรู้และการปฏิบัติตนเพื่อ ความปลอดภัยในการทำงานที่ต่างกัน มีการประสบอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการทำงานที่ ต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานต่างกัน และระยะเวลา การปฏิบัติงานต่างกัน เจ็บป่วยจากการทำงานต่างกัน

กรอบแนวคิดการศึกษา

